

El primer que un es pot preguntar en llegir el títol d'aquest llibre és: de quin bàndol són els autors? I és que veure la paraula "nacionalisme" escrita en castellà ens porta a pensar si defensen que Catalunya és una nació o no ho és. Qui els coneixi no pot tenir-ne cap dubte, els qui no, de seguida descobriran, a la introducció, que Tubella i Vinyamata parteixen del fet que hi ha estats plurinacionals i que els conflictes apareixen quan "uno de los grupos nacionales es hegemónico".

És precisament en la introducció on es justifica la publicació d'aquest diccionari. S'hi troba una declaració de principis que planteja una solució per acabar amb conflictes com el del País Basc, que és l'exemple més repetit en la introducció i que torna estar d'excessiva actualitat. Vinyamata i Tubella proposen que no se centri la dificultat a solucionar el conflicte basc en una hipotètica independència d'Euskadi, ja que creuen que no és incompatible "la unidad de España y la independencia vasca", sinó que passa perquè "un etarra valore España y (...) un militante españolista valore como propia la libertad de los independentistas vascos". Tanmateix, aquesta és una proposta que parteix del fet que el conflicte basc és d'origen polític, no acceptat per gaire gent, almenys de cara enfora. I només canviant aquesta posició prèvia es podria tirar endavant la proposta de Tubella i Vinyamata. I aquí és on té sentit la publicació d'aquest diccionari, i a més en castellà.

Fa uns vint anys, i editat per Edicions La Magrana, els autors van escriure el "Diccionario del nacionalismo". I pel que sembla en vint anys no deuen haver canviat gaire les coses perquè encara faci falta un diccionari per explicar què signifiquen un seguit de paraules que envolten el nacionalisme. El que sí que ha canviat és la manera d'explicar certs termes. Si llavors se sortia de la dictadura, i calia definir-los perquè "si un era nacionalista havia de fer grans esforços per no semblar de dretes", com va dir Imma Tubella el dia de la presentació oficial del llibre; ara el que pretenen és actualitzar-lo després de dues dècades de transició en què aquestes paraules han estat el centre de la discussió política del Regne espanyol.

Malgrat que no es pot considerar com un llibre científic, ja ens avisen d'això els autors, potser també dubtaríem del rigor científic dels diccionaris genèrics on alguns dels termes apareixen definits de diferent manera en funció de qui el publicui. Per tant, no es pot criticar el llibre de partidisme, de politització o de falta d'objectivitat, si no es fa també quan aquestes mateixes paraules apareixen enquadernades en un format més "científic".

Fent un exercici fàcil, podem posar l'exemple de com es defineix la paraula que dona nom al llibre en cinc diccionaris diferents. El Pompeu Fabra defineix nacionalisme com "Devoció a la pròpia nació, a la seva unitat, a la seva independència". El de la Real Academia Española parla de "Apego de los naturales de una nación a ella y a cuanto pertenece. 2 Doctrina que exalta en todos los órdenes la personalidad nacional completa, o lo que reputan como tal sus partidarios. 3 Aspiración o tendencia de un pueblo o raza a constituirse en estado autónomo". Per a l'Institut d'Estudis Catalans, el nacionalisme és una "Ideologia i moviment polític centrat en l'existència o la reivindicació de la pròpia nació, de la seva unitat i de la seva independència". El prestigiós diccionari de la llengua castellana de María Moliner diu que el nacionalismo és una "Intensa devoción por el país propio, que llega a veces al exclusivismo, que se manifiesta en el afán por su grandeza y, especialmente, por su independencia a todos los órdenes. Puede constituir una doctrina, partido o sistema político". I, finalment, la Gran Enciclopèdia Catalana, amb el seu Gran Diccionari de la Llengua Catalana, creu que el nacionalisme és una "Actitud política derivada directament del fet d'atribuir, en un terreny eticopolític, un valor altíssim al fet nacional o a la nació". No calen gaires comentaris. Potser una pregunta: es pot definir la paraula "nacionalisme" sense que hi aparegui la paraula nació?

Pel que fa a la definició del Diccionario del nacionalismo, que ocupa pràcticament tres pàgines, exposa que, bàsicament, s'ha de diferenciar entre aquelles nacions amb Estat i les que no en tenen. Les primeres porten a un nacionalisme "que pretende, en aras de una supuesta unidad, limitar la libertad de pueblos enteros" i les segones que "desde el respeto a la libertad y a la diversidad, no se opone a la colaboración o a la unión". D'aquí a vint anys, si Catalunya té Estat propi i es re-ree-dita aquest diccionari, serà llavors la definició exactament la mateixa?

Moltes de les definicions del diccionari contenen una part filològica o etimològica i també elements històrics, fet que dona al treball l'imprescindible rigor científic que se li demana. Per tant, si busquem Estado veiem que es parla de la URSS i la Xina, o si busquem Comarca, podem trobar una petita història de l'origen de les comarques catalanes. Però fent cas al que els mateixos autors demanen a la introducció, cal incloure-hi noves paraules. No apareixen "immigració", "extradició" o "exili", i sí paraules com "dret d'asil" o "integració"; No es defineix "govern" i sí "Estat"; es parla d'"autodeterminació" o "independència", i no de "referèndum" o "plebiscit"; I així com hi apareix "comarca" i "regió", no hi és "diputació". També s'hi troben a faltar paraules com "submissió", "insubmissió" o "objecció de consciència", les dues últimes solen ser símbol d'un acte de negació a formar part d'una altra nació. En molts dels estats plurinacionals, hi ha més d'una llengua i potser hi trobem a faltar la paraula "bilingüisme" o "catalanisme", tenint en compte que aquesta última sovint s'expressa com a sinònim de nacionalisme. I, finalment, hi ha una sèrie de paraules que fan referència a estructures de govern, com "monar-

quia", "república" o "principat", que no estan definides. Al final del llibre, hi ha també una bibliografia de diferents autors que han escrit sobre el nacionalisme, on es troben a faltar alguns dels que, els últims anys, han escrit més sobre nacionalisme, com Xavier Rubert de Ventós, Josep Termes, Agustí Colomines o Joan Francesc Mira, per citar-ne alguns.

En definitiva, es tracta d'un diccionari que tots ens hauríem de llegir, sobretot si volem reflexionar sobre unes paraules que diàriament sentim als telenotícies i que sovint ens arriben amb una versió que no es correspon exactament amb la realitat, o almenys amb el que Vinyamata i Tubella creuen que és la realitat. Repetim que és encertat que es publiqui en castellà perquè aquells que pensen que Catalunya és una nació més o menys ja saben què signifiquen, o com estan definides, les paraules que apareixen en aquest diccionari, i així el llibre pot arribar a aquell públic, majoritàriament castellanoparlant, que té una concepció molt diferent d'aquests termes. I no estaria malament, com també es demana en la introducció, que aquest llibre servís perquè es fes un treball, suggereixen una tesi doctoral, amb més profunditat sobre el nacionalisme. Podria ser, més que un diccionari del nacionalisme, unes interpretacions d'interpretacions del nacionalisme. O sigui, una anàlisi de tot allò que s'ha dit o escrit sobre el nacionalisme, i segurament quedariem parats en veure que la majoria de paraules que apareixen en aquest diccionari s'han definit de moltes maneres diferents en els últims anys, i fins i tot contradictòriament. I en acabat, com diu Miquel Matí i Pol, que cadascú es vesteixi com bonament li plagui.

E. Xicoi